

Şekil 1. Senteze dair tema/alt temalar

Güvenirlilik ve Geçerlik

Bu çalışmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için Aspfors ve Fransson'ın (2015) önerdiği hususlar dikkate alınmıştır. Bu kapsamda araştırmanın amacı ve soruları net bir şekilde açıklanmıştır. Bulguların geçerliği için verilerin toplanması süreci ve dahil etme/dışarıda tutma ölçütleri detaylı bir şekilde ifade edilmiştir. Araştırmaların ulaşıldığı veri tabanı bilgileri paylaşılmıştır. Araştırmalara dair detaylı bilgiler tablo 1'de sunulmuştur. Verilerin analizi tamamlandıktan sonra akran okuyucu desteği alınmıştır. Bu sayede verilere ve analize dair yorum ve çıkarımların kontrolü sağlanmıştır. Araştırmanın sentezleme süreci 10 Eylül 2023-13 Ocak 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacının Rolü ve Etik Durum

Nitel araştırmalara eğilimi olan araştırmacı öncelikle kavramsal bir çözümleme olan meta-sentez yöntemini anlamaya ve kullanımına yönelik okumalar yapmıştır. Bu kapsamda toplam 12 farklı araştırma makalesi incelemiştir. Bu makalelerden altısı meta-sentez yöntemine yönelik kuramsal bilgileri içermektedir (Aspors ve Fransson, 2015; Bondas ve Hall, 2007; Güneş ve Erdem, 2022; Polat ve Ay, 2016; Tekindal ve Tonbalak, 2021; Toker, 2022). Altı makale ise meta-sentez yöntemi kullanılarak yapılan çalışmalardan oluşmaktadır (Aküzüm ve Özmen, 2013; Bekiroğlu ve Ütkür-Güllühan, 2022; Elçiçek, 2022; Herdem ve Ünal, 2018; Kaya, 2023; Yıldız ve Kılıç, 2018). Araştırmanın planlanmasından uygulanmasına, raporlaştırılmasına kadar tüm aşamaları araştırmacı yürütmüştür. Sadece verilerin analizi bölümünde akran okuyucu desteği almıştır. Tüm aşamalarda bilimsel etik durumu dikkate alınmış, etik ihlal oluşturacak hiçbir eylemde bulunulmamıştır.

3. Bulgular

Birinci araştırma sorusunu cevaplandırmaya dair bulgular

Senteze dahil edilen araştırmaların verileri kapsamında öncelikle "Hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik yapılmış araştırmalar nasıldır?" sorusunun cevabı aranmıştır. Bu kapsamda meta senteze dahil edilen araştırmalar hayat bilgisi öğretiminin değer, beceri, kavram, ünite/kazanımlar ve yöntem boyutlarında çözümlenmeye çalışılmıştır.

Değerler eğitimi

A1 kodlu araştırmada 2015 Hayat bilgisi öğretim programında yer alan değerlerin 6-9 yaşa uygun 300 farklı çocuk kitabında yer alma durumu incelenmiştir. Bu bağlamda çocuk kitaplarında en sık yer verileden en aza doğru yer verilen değerlerin “*sevgi, doğa sevgisi, yardımlaşma, dayanışma, sorumluluk, saygı, çalışkanlık, paylaşma, hoşgörü, merhamet, özgüven, doğruluk, dürüstlük, güven, misafirperverlik, sabır, adalet, bilimsellik, vatanseverlik ve estetik*” olduğu ortaya çıkmıştır.

A2 kodlu araştırmada 2017 Hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan değerlerin 15 farklı resimli çocuk kitabında yer alma durumu incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda 15 farklı resimli çocuk kitabında en sık yer verileden en az yer verilene doğru değerlerin “*paylaşma, sevgi, estetik, yardımseverlik, hoşgörü, dostluk, aile birliğine önem verme, güven, çalışkanlık, sorumluluk, bilimsellik, merhamet, saygı, dayanışma, özgüven, sabır, vicdanlı olma, kültürel mirasa duyarlılık, doğal çevreye duyarlılık, dürüstlük, vefalı olma, bağımsızlık, adalet, misafirperverlik*” olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu çocuk kitaplarında vatanseverlik değerine hiç yer verilmediği de belirlenmiştir.

A4 kodlu araştırmada ise 2018 hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan 10 kök değer 6-10 yaş 104 çocuk kitabında yer alma durumu sorgulanmıştır. Bu sorgulama sonucunda 104 çocuk kitabından 26’sında hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan 10 kök değerden hiçbirine yer verilmediği tespit edilmiştir. 78 çocuk kitabında ise en çok yer verileden en aza yer verilene doğru değerlerin “*yardımseverlik, sevgi, dostluk, sorumluluk, dürüstlük, saygı, özdenetim, sabır, adalet ve vatanseverlik*” olduğu görülmüştür.

A6 kodlu araştırmanın bir boyutunda 2018 hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan 10 kök değer 241 çocuk kitabında yer verilme durumu incelenmiştir. Bu kapsamda incelenen 241 kitabın 83’ünde *sevgi* değerine, 70’inde *saygı* değerine, 68’inde *sorumluluk* değerine, 46’sında *yardımseverlik* değerine, 31’inde *dostluk* değerine, 21’inde *vatanseverlik* değerine, 10’unda *öz denetim* değerine, sekizinde *sabır* değerine, dördünde *dürüstlük* değerine yer verildiği belirlenmiştir.

A7 kodlu araştırmada ise TRT Çocuk dergisinin 12 farklı sayısında 2018 hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan 10 kök değer 12 farklı sayıda yer alma durumu incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda TRT Çocuk dergisinde en çok yer verileden en az yer verilene doğru değerlerin “*sevgi, sorumluluk, dürüstlük, özdenetim, dostluk, yardımseverlik, saygı, vatanseverlik, adalet ve sabır*” olduğu ortaya çıkmıştır.

A8 kodlu araştırmanın durum tespiti aşamasında 47 farklı öğretmenin görüşleri bağlamında çocuk edebiyatı ürünlerine ilkökul derslerinde yer verilip verilmeme durumları gerekçeleri ile açıklanmaya çalışılmıştır. 14 öğretmenin Hayat Bilgisi dersinde çocuk edebiyatı ürünlerinden olan öykülerden ders çıkarma, değerler eğitiminde, empati kurma boyutlarında faydalandığı ortaya çıkmıştır.

Hayat bilgisi öğretiminin değer eğitimi boyutunda çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik yapılan araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde, A1 kodlu araştırmada 2015 hayat bilgisi öğretim programından yer alan değerlerin, A2, A4, A6 ve A7 kodlu araştırmalarda ise 2018 hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan 10 kök değer 10 farklı sayıda yer alma durumu incelenmiştir. Temel anlamda içerik karşılaştırması yapılmıştır. Fakat incelenen kitaplarda içerik olarak yer alan değerlerin, çocuklara değer kazandırma sürecindeki etkisi deneysel olarak incelenmemiştir. Bu durum bu araştırmaların ortak yönü olarak zayıf

kaldığı değerlendirilen boyutunu oluşturmaktadır. Ayrıca dikkat çeken bir başka nokta ise 10 kök değerden biri olan vatanseverliğin, A1 kodlu araştırmada incelenen 300 farklı çocuk kitabında en az yer verilen değer, A2 kodlu araştırmada ise incelenen 15 farklı resimli çocuk kitabında hiç yer verilmeyen değer, A4 kodlu araştırmada incelenen 104 kitabın 26'sında hiç yer almayan ve geriye kalan 78 çocuk kitabında da en az yer alan değer, A6 kodlu araştırmada incelenen 241 çocuk kitabından 21'inde yer alan değer, A7 kodlu araştırmada ise incelenen 12 farklı çocuk dergisinde en az yer alan değer olmasıdır. Bu tespit, vatanseverlik değerini kapsayan çocuk kitapları veya dergilerinin az olduğu yorumunu doğurabilir fakat çocuk kitabı yazarları vatanseverlik değerini çocuk kitapları aracılığıyla aktarmanın, fark ettirmenin zor olacağını düşünmüş olabilirler. Bu anlamda çocuk kitaplarında vatanseverlik değerine hiç yer verilmemesinin ya da çok az yer verilmesinin nedenleri araştırmacılar için bir çıkış noktası olabilir. Bu araştırmaların verilerinin analizinden ortaya çıkan bir başka nokta ise incelenen bu değerlerin genel geçer kabul gören veya Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanmış olan tanımların incelenip incelenmediğinin bilinmemesidir. İncelenen değerlerin göstergelerinin neler olduğu bilinmemektedir. Bu anlamda da karşılaştırma yapılırken değerlerin çocuk kitaplarında yer alıp alamama durumları farklılık göstermiş olabilir.

Bu iki çalışmada da değerlerin yer aldığı kitapların detaylı bir şekilde tanıtımı yapılmıştır. Bu durumun değer eğitiminde çocuk edebiyatından faydalanmak isteyen eğitimciler için kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

Beceri eğitimi

A1 kodlu araştırmada 2015 Hayat bilgisi öğretim programında yer alan becerilerin 6-9 yaşa uygun 300 farklı çocuk kitabında yer alıp almama durumu incelenmiştir. Bu kapsamda incelenen 300 farklı çocuk kitabında yer alan hayat bilgisi dersi becerileri sıklık durumuna göre en çoktan en aza doğru “gözlem, iletişim, sorun çözme, karar verme, iş birliği, kendini koruma, araştırma, doğayı koruma, değişim ve sürekliliği algılama, girişimcilik, mekânı algılama, kendini tanıma, sağlığını koruma, sosyal katılım, öz yönetim, dengeli beslenme, kişisel bakım, kaynakların kullanımı, kurallara uyma, millî ve kültürel değerleri tanıma, zaman yönetimi, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma” olarak belirlenmiştir.

A5 kodlu araştırmada ise sınıf öğretmenlerinin görüşleri bağlamında hayat bilgisi dersi konularının öğretiminde çocuk edebiyatı ile yapılandırılmış drama çalışmalarının öğrencilerde en çoktan en aza doğru “yaratıcı düşünme, kendini ifade etme, dil becerileri, empati, iletişim, sosyal beceriler/ sosyalleşme, özgüven, işbirliği/birlikte çalışma, problem-sorun çözme, rol yapma-canlandırma/taklit, anlama/dikkat/ algılama, kendini tanıma/farkındalık, sorumluluk, karar verme-alma, geniş bakış açısı, toplum bilinci/arkadaşlık, kurallara uyma, psiko-motor gelişme, bilişsel - duyuşsal gelişme, eleştirel düşünme, zaman yönetimi, duygu hâkimiyeti, edebiyata karşı ilgi/merak, analitik düşünme, hayal gücünü geliştirme, düşünme becerisi, yaparak yaşayarak öğrenme, bütünsel gelişme, aktif olma, öz denetim/öz yönetim, hoşgörü/duyarlılık, yorumlama, dayanışma” becerilerini geliştirebileceği öngörülmektedir.

A6 kodlu araştırmanın bir boyutunda 2018 hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan becerilerin çocuk kitaplarında yer verilme durumu incelenmiştir. Bu inceleme kapsamında 241 kitabın 47'sinde doğayı koruma becerisine, 30'unda işbirliği becerisine, 29'unda sağlığını koruma becerisine, 26'sında sosyal katılım becerisine, 24'ünde mekânı algılama becerisine, 23'ünde iletişim becerisine, 23'ünde gözlem becerisine, 21'inde kurallara uyma becerisine, 18'inde sorun çözme becerisine, 14'ünde millî ve kültürel değerleri tanıma becerisine, 13'ünde araştırma becerisine, 13'ünde kendini koruma becerisine,

13'ünde *kendini tanıma* becerisine, 11'inde *dengeli beslenme* becerisine, dokuzunda *öz yönetim* becerisine, sekizinde *kaynakların kullanımı* becerisine, altısında *kariyer bilinci geliştirme* becerisine, altısında *değişim ve sürekliliği algılama* becerisine, beşinde *bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma* becerisine, dördünde *kişisel bakım* becerisine, üçünde *karar verme* becerisine, birinde *zaman yönetimi* becerisine yer verildiği belirlenmiştir. Fakat 241 kitabın hiçbirinde *girişimcilik* becerisine rastlanmamıştır.

A7 kodlu araştırmada da 2018 yılı Hayat Bilgisi dersi öğretim programında yer alan 23 temel yaşam becerisinin 12 farklı TRT Çocuk dergisinde yer alma durumu sorgulanmıştır. Bu sorgulama kapsamında TRT Çocuk dergilerinde yer alan becerilerin en çoktan en aza doğru "*araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, sorun çözme, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, karar verme, öz yönetim, sosyal katılım, zaman yönetimi, iş birliği, mekanı algılama, kurallara uyma, kariyer bilinci geliştirme, milli kültürel değerleri tanıma, iletişim, girişimcilik, kaynakların kullanımı, kendini tanıma, doğayı koruma, sağlığını koruma, kendini koruma, dengeli beslenme ve kişisel bakım*" olduğu ortaya çıkmıştır.

A8 kodlu araştırmada öğrencilerin hayat bilgisi dersinde çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalanma ile kendilerinde gelişen becerilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde hayal gücü, farklı düşünme, olaylara çok yönlü bakabilme, iş birliği, yorum yapabilme ve olayları değerlendirme becerileri öne çıkmaktadır. Özellikle 32 öğrenciden 17'si öykülerin hayat bilgisi dersi konularının öğretiminde kullanılması hayal güçlerinin geliştirdiği algısına sahip olmuşlardır.

Hayat bilgisi öğretiminin beceri eğitiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik yapılan araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde, A1, A6 ve A7 kodlu araştırmalarda değer eğitimi boyutunda olduğu gibi hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan becerilerin içerik yönünden çocuk kitaplarında ve çocuk dergilerindeki varlığı sorgulanmıştır. A6 kodlu araştırmada incelenen 241 çocuk kitabında girişimcilik değerine hiç yer verilmemesi araştırmanın dikkat çeken noktalarından birini oluşturmaktadır. A5 kodlu araştırmada ise çocuk edebiyatı ile yapılandırılmış dramanın hayat bilgisi öğretiminde kullanılmasının çocuklarda geliştirebileceği beceriler sınıf öğretmenleri görüşleri bağlamında belirlenmiştir. Bu değerlendirmeler bağlamında A1, A5, A6 ve A7 kodlu araştırmaların ortak yönü durum tespitine yönelik olarak yapılmaları şeklinde görülmüştür. Fakat A8 kodlu araştırmada ise bu dört araştırmadan farklı olarak çocuk edebiyatı ürünlerinden olan hikayelerin hayat bilgisi dersi beceri öğretimine katkısı incelenmiş, bu bağlamda çalışma grubunu oluşturan 32 öğrencinin becerilerinin geliştiği algısına sahip oldukları görülmüştür. Bu bulgu hayat bilgisi dersi beceri öğretiminde çocuk kitaplarından faydalanmanın katkısını somut bir şekilde gösterir niteliktedir.

Konuların öğretimi

A1 kodlu araştırmanın bir boyutunda 2015 hayat bilgisi dersi öğretim programı ünite ve kazanımlarının 6-9 yaşa uygun 300 farklı çocuk kitabı içeriği ile uyum durumu incelenmiştir. Bu bağlamda 1. ve 3. sınıf düzeyinde hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan altı farklı ünite ve kazanımlarının incelenen çocuk kitapları ile ilişkili olduğu görülmüştür.

A3 kodlu araştırmada 2018 hayat bilgisi dersi öğretim programı bağlamında hazırlanan iki farklı 3. sınıf hayat bilgisi ders kitabında yer alan metinler çocuk edebiyatı yapıtı değerlendirme kriterlerinden biri olan tema/izlek bağlamında incelenmiştir. Bu bağlamda incelenen metinlerin çocukların yaş düzeyine uygun olduğu, çocuklarda oluşturulmak istenilen etki bakımından, konu ve izlek uyumunun yeterli

olduğu belirlenmiştir. Fakat incelenen metinler çocukları hayal kurmaya yönlendirme, düşündürme, duyuları yardımıyla yaşantı kazandırma ve soyut işlemler gelişimini destekleme yönünden yetersiz bulunmuştur.

A6 kodlu araştırmanın bir boyutunda 2018 hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan ünite ve kazanımlara çocuk kitaplarında yer verilme durumu incelenmiştir. A7 kodlu çalışmada da 2018 yılı Hayat Bilgisi dersi öğretim programında yer alan ünite ve kazanımların 12 farklı TRT Çocuk dergisinde yer alma durumu sorgulanmıştır.

Hayat bilgisi öğretiminin ünite ve kazanımların öğretimi boyutu bağlamında yapılan araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde, A1, A6 ve A7 kodlu çalışmalarda ortak olanın çocuk kitapları ve dergi içeriklerinin hayat bilgisi dersi öğretim programı ünite ve kazanımlarını kapsama durumunun sorgulanmış olmasıdır. Fakat bu hayat bilgisi dersi ünite ve kazanımlarıyla ilişkili olan çocuk kitaplarının konuların öğretimine katkısı deneysel olarak değerlendirilmemiştir. A3 kodlu çalışmada da bu duruma benzer olarak 3. Sınıf hayat bilgisi ders kitaplarında yer alan metinler çocuk edebiyatı yapıtı değerlendirme kriterleri bağlamında değerlendirilmiştir. Bu çalışmada da deneysel olarak bu metinlerin konuların öğretimine katkısı incelenmemiştir.

Kavram öğretimi

A9 kodlu çalışmada 3. Sınıf hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan kavramlar arasından seçilen 21 kavramın 3 farklı çocuk kitabı yoluyla öğretimi amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğrenciler kavram öğretiminde çocuk kitaplarından faydalanmayı çoğunlukla eğlenceli, farklı, maceralı bulmuşlar ve kısmen de yorucu bulmuşlardır. Genel manada öğrenciler hayat bilgisi dersi kavramlarının öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik olumlu bakış açısına sahip olmuşlardır. Ayrıca çocuk kitaplarının hayat bilgisi dersi kavram öğretimi sürecine olumlu katkı sağladığı da belirlenmiştir. Bu bağlamda hayat bilgisi dersi kavramlarının öğretiminde çocuk kitaplarından yararlanılmasının kavram öğretimini sağlayacağı yorumu çıkarılabilir.

Öğretim yönteminin güçlendirilmesi

A5 kodlu çalışmada çocuk edebiyatı ürünleri ile yapılandırılmış drama yönteminin hayat bilgisi dersi öğretiminde kullanılabilirliği üzerinde sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmaya katılan 60 sınıf öğretmenden 54'ü hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatı ile dramanın birlikte kullanılabileceği görüşünü belirtmiştir. Ayrıca sınıf öğretmenleri drama ile çocuk edebiyatı türlerinden masal, öykü, tiyatro ve şiirin hayat bilgisi öğretiminde kullanılabileceğini ifade etmiştir. A8 kodlu çalışmada ise çocuk edebiyatı ürünleri örnek olay yöntemine entegre edilerek hayat bilgisi dersi konularının öğretiminde kullanılmıştır. Bu durum öğrencilerde hayat bilgisi dersine ilişkin olumlu bir bakış açısı oluşturmuştur. Her iki araştırmanın bulguları birlikte değerlendirildiğinde, A8 kodlu araştırmanın hayat bilgisi konularının öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanılması konusunda daha iddialı olduğu görülmüştür. Çünkü bu çalışmada çocuk edebiyatı ürünleri, hayat bilgisi dersi konularının öğretimi sürecine dahil edilmiş ve denenmiştir. Bu bağlamda hayat bilgisi dersi konularının öğretiminde çocuk edebiyatından yararlanılmasının, konuların öğretimini kolaylaştırabileceği yorumunu çıkarılabilir.

İkinci araştırma sorusunu cevaplandırmaya dair bulgular

Senteze dahil edilen araştırmaların verileri kapsamında “Çocuk edebiyatı hayat bilgisi öğretiminin hangi boyutlarında öne çıkmaktadır?” sorusu cevaplandırılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda senteze dahil edilen araştırmalarda çocuk edebiyatından hayat bilgisi öğretiminin değer ve beceri eğitimi boyutlarında daha çok faydalandığı/faydalanacağı öngörülmüştür. Ancak bu öngörünün nitel boyutu olan deneysel çalışmalarla desteklenmesinin daha anlamlı olacağı değerlendirilmektedir.

Üçüncü araştırma sorusunu cevaplandırmaya dair bulgular

Senteze dahil edilen araştırmaların verileri kapsamında “Hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik yapılan çalışmaların verileri bağlamında üretilen öneriler nasıldır?” sorusu cevaplandırılmaya çalışılmıştır. Bu sorunun cevabı hayat bilgisi dersi öğretiminin boyutlarını oluşturan değer eğitimi, beceri eğitimi, kavram öğretimi, konuların öğretimi ve öğretim yönteminin güçlendirilmesi başlıkları altında verilmeye çalışılmıştır.

Hayat bilgisi dersinde değer eğitiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik A1 kodlu araştırmada herhangi bir öneriye yer verilmemiştir. A2 kodlu araştırmada, değerler eğitimi bağlamında incelenen 15 farklı resimli çocuk kitabında misafirperverlik, bağımsızlık, vatanseverlik ve adalet değerlerine çok az yer verildiği ya da hiç yer verilmediği için resimli çocuk kitabı yazarlarına yönelik olarak resimli çocuk kitaplarında bu değerlere daha çok yer verilmesi istenilmektedir. A4 kodlu araştırmanın önerileri doğrudan değer eğitiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik yapılmıştır. Hayat bilgisi öğretiminde değer eğitimi boyutu göz ardı edilmiştir. Bu bağlamda değer aktarma amacı taşıyan çocuk kitaplarının nitelikli olması, içeriğinin iyi olması, kitapların değer eğitimi alanında uzman kişiler tarafından incelenmesi, değerlere eşit yer veren kitapların tercih edilmesi, yayınevi tarafından değerler eğitimi amacı taşıyan kitapların set olarak sunulması, öğretmenlerin değer eğitiminde çocuk edebiyatının önemini kavraması, öğretmen adaylarına yönelik değer eğitiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik uygulamalı eğitim verilmesi, çocuk edebiyatı yazarlarının ülkesinin değerleri hakkında bilgi sahibi olması istenilmektedir. Bu önerilerin hayat bilgisi dersi ile ilişkisinin zayıf kaldığı görülmektedir. Ayrıca yapılan bu önerilerin alana katkı vermesi bakımından daha somut ve işlevsel olması gerektiği değerlendirilmiştir. A7 kodlu araştırmada Türkiye’de yayımlanan çocuk dergilerinin hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan değerlerin aktarılmasında kullanılabilirliği önerilmiştir. Ayrıca sabır, adalet ve vatanseverlik değerlerine TRT Çocuk Dergisi’nde daha az yer verildiği için bu değerlerin çocuk dergilerinde, ders kitaplarında, animasyon filmlerinde ve çizgi filmlerinde daha çok işlenmesi önerilmiştir.

A5 kodlu araştırmada hayat bilgisi öğretiminde kullanılacak olan drama yönteminin çocuk edebiyatı ile desteklenmesi önerilmektedir. Ayrıca bu önerinin dışında yapılan üç farklı önerinin (Öğretmenlerin drama eğitimi alması, drama yöntemindeki kurgu ve canlandırmaların daha sağlam temellere dayandırılması, yöntemin çok iyi planlanması) drama yöntemine yönelik yapıldığı görülmüştür.

A6 kodlu araştırmada hayat bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ulaşmak için araştırmacı tarafından önerilen çocuk kitaplarının etkisini belirlemeye yönelik deneysel çalışmaların yapılması istenilmektedir. Ayrıca araştırmacı tarafından incelenen çocuk kitaplarında ilişkisi tespit edilemeyen kazanımlara ilgili çocuk kitabı yazarlarının kitap yazmaları istenilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hayat bilgisi dersi kazanımlarına yönelik öğrencilerin okuyabileceği tavsiye çocuk kitabı

listesinin oluşturulması önerilmektedir. Bu listelerin oluşturulmasında hayat bilgisi ve çocuk edebiyatı bağlamında incelenen çocuk kitaplarından faydalanabileceği belirtilmektedir.

A8 kodlu araştırmada hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik olarak, araştırmada kullanılan kazanımların sınıf seviyesinin değiştirilerek etkileşimli kitap okuma etkinlikleriyle öğretimin desteklenmesi amacıyla araştırma yapılması önerilmektedir. Bu öneri dışındaki tüm önerilerin genel olarak çocuk edebiyatı bağlamında yapıldığı görülmüştür. A9 kodlu araştırmada ise hayat bilgisi kavram öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanılmış olmasının olumlu olduğu sonucuna bağlı kalınarak sosyal bilgiler ve fen bilimleri dersi kavramlarının da öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanılması istenilmektedir.

Meta-senteze dahil olan araştırmaların önerilerinin hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik katkısı değerlendirildiğinde, gelecek çalışmalarda hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatının kullanılmasının önemini ortaya koymaya yönelik olduğu görülmüştür. Yapılan önerilerin daha çok çocuk edebiyatı özelinde yapıldığı anlaşılmıştır. Bu sonuç bu araştırmaların zayıf yönlerinden birini oluşturmaktadır.

4.Sonuç ve Öneriler

Hayat bilgisi dersi öğretimi beceri, değer, ünite-kazanım ve kavram olmak üzere dört farklı boyuttan oluşmaktadır (Kaşkaya, 2018). Bu araştırmada bu dört farklı boyutun öğretiminde çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalanılabileceği sonucu ortaya çıkmıştır. Fakat bu anlamda yapılan araştırmaların (A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7) daha çok durum tespitine yönelik olduğu görülmüştür. Bu araştırmalarda her ne kadar verilere bağlı kalınarak hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanılabileceği ortaya konulsa da bu durum yorumlayıcı bakış açısından öteye geçememektedir. Özellikle hayat bilgisi öğretiminin beceri öğretimi ve değer eğitimi boyutlarında yapılan çalışmalarda daha çok hayat bilgisi öğretim programında yer alan beceri ve değerlerin çocuk kitaplarında yer alıp almama durumu incelenmiştir. Bu durum hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatından yararlanmaya yönelik güçlü bir zemini işaret etse de öğrenciler bu çocuk kitaplarını okuduğunda, onların hangi değerlerinin, hangi becerilerinin nasıl etkilendiğini ortaya koyan hiçbir veriye bu çalışmalarda rastlanılmamıştır. Erişik (2019), Şimşek (2020) ve Ulun'un (2022) yaptığı araştırmalar da bu araştırmanın sonucu ile benzer nitelik taşımaktadır. Bu üç araştırmacı da değer eğitiminde çocuk kitaplarının içeriğini incelemiştir. Oysaki bu durum mevcut araştırmanın sonucu bağlamında değerlendirildiğinde hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanma noktasında ortaya çıkan eksikliklerden biri olarak görülmektedir. Bu bağlamda hayat bilgisi dersi öğretim programında yer alan değerleri ve becerileri içeren çocuk kitaplarının, çocuklarda eksik görülen değerlerin veya becerilerin öğretiminde kullanılabilmesi için daha çok deneysel çalışmanın yapılması fikrinin bir sonraki araştırmacılar için ilham kaynağı olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca meta senteze dahil edilen araştırmaların yıllara göre dağılımı kullanılan yöntem bağlamında incelendiğinde, Takak (2022) ve Çiğdemir (2023) tarafından yapılan son iki farklı çalışmanın deneysel desende yapılmış olması, gelecekte hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatından daha çok faydalanılabiliyor olunması bakımından da umut verici niteliktedir.

Hayat bilgisi öğretiminin kavram öğretimi boyutunda çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalanılması kavram öğretimi kolaylaştırmakta ve amacına ulaştırmaktadır. Bu sonuç hayat bilgisi kavramlarının öğretimi sürecinde sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatından faydalanabileceğini göstermektedir. Mevcut çalışmada hayat bilgisi dersinde kavram öğretimine yönelik bir çalışma incelenmiştir. Bu

bağlamda bir sonraki araştırmacılar için bu çalışmaların yaygınlaştırılması önerilmektedir. Hayat bilgisi öğretiminde kullanılan güncel öğrenme yöntemlerinden dramanın güçlendirilmesinde de çocuk edebiyatından faydalanılabileceği öngörülmektedir. Mevcut araştırmanın bu sonucunu destekler nitelikte Avcı (2021) tarafından yapılan araştırmada sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi öğretiminde en sık kullandıkları yöntemler arasında yer almaktadır. Çocuk edebiyatı metinleri ile drama yönteminin güçlendirilip hayat bilgisi öğretiminde kullanılmasına yönelik nitel boyutu olan deneysel araştırmaların yapılması gelecek araştırmalar için yol gösterici olabilir.

Meta-senteze dahil olan araştırmaların önerilerinin hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik değil de daha çok çocuk edebiyatı alanına yönelik olduğu anlaşılmıştır. Hayat bilgisi öğretiminde çocuk edebiyatından faydalanmaya yönelik olarak yapılan öneriler; çocuk kitaplarının ve dergilerin hayat bilgisi öğretiminde kullanılması, bu anlamda deneysel çalışmalar yapılması şeklindedir. Hayat bilgisi dersi doğası gereği birçok disiplin ile ilişkilendirilebilir (Gültekin ve Özenç İra, 2021). Bu özelliği çocuk edebiyatından da faydalanılmasına temel oluşturmaktadır. Bu anlamda hayat bilgisi öğretiminin boyutları olan değer, beceri, ünite-kazanım, kavram öğretiminde çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalanılabilir. Ayrıca hayat bilgisi öğretiminde kullanılan yöntemlere entegre edilerek, yöntemi güçlendirmesi sağlanıp, öğretim boyutlarında hedefe ulaşmayı kolaylaştırabilir.

Kaynakça

- Aktay, S. (2021). Hayat bilgisi öğretiminde web 2.0 araçlarının kullanımı. A. Gündoğan ve Z. Kılıç (Editörler), *Güncel yaklaşımlara dayalı etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.27-45). Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Aktepe, V. ve Gündüz, M. (2021). Hayat bilgisi dersinde değerler eğitimi. V. Aktepe ve M. Gündüz (Editörler), *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.219-242). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Aküzüm, C., ve Özmen, F. (2013). Eğitim denetmenlerinin rollerini gerçekleştirme yeterlikleri: bir meta-sentez çalışması. *Ekev Akademi Dergisi*, (56), 97-120.
- Altıntaş, S. ve Yorulmaz, A. (2018). Hayat bilgisi dersinde kavram öğretimi. S. Sidekli (Editör), *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.189-239). Ankara: Eğiten Kitap.
- Aspfors, J., ve Fransson, G. (2015). Research on mentor education for mentors of newly qualified teachers: A qualitative meta-synthesis. *Teaching and Teacher Education*, 48, 75-86.
- Atalay, N. (2021). Hayat bilgisi öğretiminde yavaş geçişli animasyon kullanımı. A. Gündoğan ve Z. Kılıç (Editörler), *Güncel yaklaşımlara dayalı etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.121-138). Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Avcı, G. (2021). Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde kullandıkları strateji, yöntem ve teknikler: nitel bir araştırma. *Öğretmen Eğitiminde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 164-177. 10.29329/jirte.2021.372.5
- Balbağ, N. L. (2021). Hayat bilgisi öğretiminde yaratıcı drama. A. Gündoğan ve Z. Kılıç (Editörler), *Güncel yaklaşımlara dayalı etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.221-241). Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Bekiroğlu, D. ve Ütkür Güllühan, N. (2022). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde yaşam becerilerinin eğilimleri: Bir meta-sentez çalışması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1- 35. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1059300>
- Bondas, T., ve Hall, E. O. (2007). Challenges in approaching metasynthesis research. *Qualitative Health Research*, 17(1), 113-121.
- Bozkurt, M. (2019). Çocuk kitaplarında hayvan sevgisi. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 11(44), 236-240.

- Çiğdemir, S. (2023). Çocuk edebiyatı ürünleri ile kavram öğretimi: Bir karma yöntem çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 11(3), 549-566.
- Deliveli, K. (2020). Nitel bir araştırma: Uygulamalı çocuk edebiyatı ders etkinliklerinin değerlendirilmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 8 (15), 274-304. DOI:10.18009/jcer.686511
- Durmaz, M., Topcam, A. B., Sönmez, M., ve Baysal, Z. N. (2023). Etkileşimli okuma destekli hayat bilgisi derslerinin ilkökul öğrencilerinin hayat bilgisi dersi ve çevreye yönelik tutumlarına etkisi. *Millî Eğitim*, 52 (240), 3083-3112. DOI: 10.37669/milliegitim.1181730
- Elçiçek, M. (2022). Uzaktan eğitim engelleri: Bir meta-sentez çalışması. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 35-45.
- Erişik, K. (2019). *Çocuk edebiyatı yazarı Hasan Kallımcı'nın ilkökul düzeyindeki kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Girmen, P. (2017). Hayat bilgisi dersi ve kavram öğretimi. B. Tay (Editör), *Etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.257-280). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gülcü, A. ve Küçükkaragöz, H. (2021). Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Öğretiminde Çocuk Edebiyatı ile Yapılandırılmış Dramaya İlişkin Görüşleri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 742-768.
- Gültekin, M. ve Özenç İra, G. (2021). Hayat bilgisi öğretiminin geleceği. A. Gündoğan ve Z. Kılıç (Editörler), *Güncel yaklaşımlara dayalı etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.1-23). Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Gündoğan, A. (2021). Hayat bilgisi öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları. A. Gündoğan ve Z. Kılıç (Editörler), *Güncel yaklaşımlara dayalı etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.245-268). Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Güneş, D. ve Erdem, R. (2022). Nitel araştırmaların analizi: Meta-sentez. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 81-98.
- Gürdoğan Bayır, Ö. (2017). Hayat bilgisi dersinde beceri öğretimi. B. Tay (Editör), *Etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.283-319). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Herdem, K., ve Ünal, İ. (2018). STEM eğitimi üzerine yapılan çalışmaların analizi: Bir meta-sentez çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 48(48).
- Karaçoban, F. (2021). Hayat bilgisi öğretiminde otantik öğrenme yaklaşımı. A. Gündoğan ve Z. Kılıç (Editörler), *Güncel yaklaşımlara dayalı etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.163-191). Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Kaşakaya, A. (2018). Hayat bilgisi öğretimi sürecinde temel yaşam becerileri. S. Sidekli (Editör), *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.121-185). Ankara: Eğiten Kitap.
- Kaya, S. (2023). Türkiye'deki eğitim programları ve öğretim alanı'nın kapsamı ve araştırma alanları üzerine bir meta-sentez (1974-2021), *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14 (4), 246-263. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1292721>
- Kaya, M. F. (2021). Hayat bilgisi öğretiminde tersyüz sınıf modeli. A. Gündoğan ve Z. Kılıç (Editörler), *Güncel yaklaşımlara dayalı etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.195-216). Ankara: Vizetek Yayıncılık.
- Kılıç, Z. (2018). Hayat bilgisi dersinde farkındalık oluşturmak: belirli gün ve haftalar. S. Sidekli (Editör), *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.77-99). Ankara: Eğiten Kitap.
- Kılıç, Z. (2021). Hayat bilgisi öğretiminde storyline uygulamaları. A. Gündoğan ve Z. Kılıç (Editörler), *Güncel yaklaşımlara dayalı etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretimi* içinde (ss.271-295). Ankara: Vizetek Yayıncılık.

- Kodan, H. ve Kara, K. (2021). Sınıf Eğitimi Bilim Dalı'nda çocuk edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalara genel bakış: Bir meta-sentez çalışması. *OPUS– Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 4539-4567. DOI: 10.26466/opus.888446
- Kurt, Ö. (2019). *6-10 Yaş çocuk öykü kitaplarının MEB 2018 hayat bilgisi öğretim programında bulunan değerler yönünden incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öksüz, H. İ., Keskin, H. K., ve Çetinkaya, F. Ç. (2018). Sosyal medya platformlarında en fazla önerilen 15 resimli çocuk kitabının Hayat Bilgisi Programı'nda yer alan değerler bakımından incelenmesi. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 6(1), 13-31.
- Polat, S. ve Ay, O. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi* 4(1), 52-64. <http://dx.doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.4c2s3m>
- Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü (3. Baskı)*. İzmir: Tudem.
- Şimşek, Ş. (2020). Çocuk Edebiyatında Değerler Eğitimi. Ş. Şimşek ve F. Bulut (Editörler). *Çocuk edebiyatı yazarlarının kaleminden değerler eğitimi* içinde ss. 9-19. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Şirin, M. R. (2022). *Çocuk, çocukluk ve çocuk edebiyatı (3. Baskı)*. İstanbul: Uçan At Yayınları.
- Takak, T., ve Kabapınar, Y. (2022). Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenme Ortamlarında Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı Öykülerine Yer Verme Durumları: Edebiyatın Sınıfa Yansıması. *International Primary Education Research Journal*, 6(2), 119-139.
- Taşkın, A. (2022). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersleri için çocuk edebiyatı okuma yürüngenisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bolu.
- Tekindal, M. ve Tonbalak, K. (2021). Nitel araştırmalarda meta-sentezin kapsamı ve yaşlılık alanında meta-sentez örnekleri. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 21 (2), 235-268.
- Toker, A. (2022). Bir araştırma metodolojisi olarak sistematik literatür incelemesi: Meta-sentez yöntemi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 313-340.
- Uçuş, Ş., Demirbaş, İ., Gafa, İ., Yıldız, Z. ve Sönmez, K. (2017). Review Of The Eligibility Of Children's Books To The Congurity Of The Social Studies Curricula (K1-K3), *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8, (27), pp. (408-441).
- Ulun, E. B. (2022). Cahit uçuk'un çocuk romanlarında değerler eğitimi. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 133-145.
- Ulusoy, K. (2017). Hayat bilgisi dersinde değerler ve değerler eğitimi. B. Tay (Editör), *Etkinlik örnekleriyle hayat bilgisi öğretilimi* içinde (ss.323-350). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Uzunkol, E. (2021). Hayat bilgisi dersinde temel beceri öğretilimi. V. Aktepe ve M. Gündüz (Editörler), *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi öğretilimi* içinde (ss.103-147). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ünlü, İ. ve Kaşkaya, A. (2018). Değer eğitimi. S. Sidekli (Editör), *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi öğretilimi* içinde (ss.101-119). Ankara: Eğiten Kitap.
- Yerli, B. (2022). *Hayat bilgisi dersi öğretilim programı bağlamında TRT Çocuk Dergisinin incelenmesi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ayfonkarahisar.
- Yıldız, V. A. ve Kılıç, D. (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretilim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri: bir meta-sentez çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 2115-2127.
- Yıldırım, G., ve Dayan, G. (2019). 3.Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabındaki Metinlerinin Çocuk Edebiyatında "İzlek-Tema" Bağlamında İncelenmesi. 2. Uluslararası Temel Eğitim Kongresi (s. 122-127). Ankara: Eğiten Matbaacılık.

38. Attitudes of University Students Towards Intelligence Games Ardahan University Sample¹

Fırat YARDİMCİEL²

APA: Yardimciel, F. (2024). Üniiversite Öğrencilerinin Zekâ Oyunlarına Yönelik Tutumları: Ardahan Üniversitesi Örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö14), 702-714. DOI: 10.29000/rumelide.1455627.

Abstract

It is thought that the attitudes of students studying at universities towards intelligence games will contribute to digitalization and innovation processes. The aim of the current research is to examine the attitudes of university students towards intelligence games in terms of some variables. The descriptive survey model, which is a quantitative research method, was used in the research. The study group of the research consists of students from the Child Development Program, Medical Documentation and Secretarial Department, Hair Care and Beauty Services Program, Elderly Care Program, Medical Laboratory Techniques Program and Medical Imaging Techniques Program at Ardahan University. 'Attitude Scale Towards Intelligence Games' was used as a data collection tool in the research. Data were analyzed with the SPSS 21.0 package program. Based on the results of the 'test of normality' conducted in the data analysis, it was determined that university students showed a normal distribution in the context of age, gender, department and department-based class variables in which their attitudes towards intelligence games were examined; however, they did not show a normal distribution in the context of class and previous education variables for intelligence games. According to the data obtained from the research findings, female students have higher attitudes towards intelligence games at a level that will make a significant difference compared to male students.

Keywords: Intelligence games, University students, Education, Attitude

¹ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Ethics Statement: Ethical permission was granted by Ardahan University Ethics Commission with the decision dated 25.09.2023 and numbered 2023-2ÖNP-0074.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received – Turnitin/ Ithenticate, Rate: %2

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 21.02.2024-Acceptance Date: 20.03.2024-Publication Date: 21.03.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1455627

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

² Öğr. Gör. Dr., Ardahan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı / Lecturer Dr., Ardahan University, Vocational School of Health Services, Child Development Program (Ardahan, Türkiye), firatyardimciel@ardahan.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0001-6163-1349, **ROR ID:** https://ror.org/042ejbk14, **ISNI:** 0000 0004 0399 2738.

Üniversite Öğrencilerinin Zekâ Oyunlarına Yönelik Tutumları: Ardahan Üniversitesi Örneđi³

Öz

Üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin zekâ oyunlarına yönelik tutumlarının dijitalleşme ve inovasyon süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Mevcut araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin zekâ oyunlarına yönelik tutumlarını bazı değişkenler açısından incelemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi olan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ardahan Üniversitesinde Çocuk Gelişimi Programı, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Bölümü, Saç Bakımı ve Güzellik Hizmetleri Programı, Yaşlı Bakımı Programı, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı ve Tıbbi Görüntüleme Teknikleri Programı öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 'Zekâ Oyunlarına Yönelik Tutum Ölçeği' kullanılmıştır. Veriler SPSS 21.0 paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde yapılan 'normallik testi' sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin zekâ oyunlarına yönelik tutumlarının incelendiği yaş, cinsiyet, bölüm ve bölüm bazlı sınıf değişkenleri bağlamında normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ancak üniversite öğrencileri zekâ oyunlarına yönelik sınıf ve önceki eğitim değişkenleri bağlamında normal bir dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma bulgularından elde edilen verilere göre kız öğrencilerin zekâ oyunlarına yönelik tutumları erkek öğrencilere göre anlamlı fark yaratacak düzeyde daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Zeka Oyunları, Üniversite Öğrencileri, Eğitim, Tutum

Introduction

It is thought that playing intelligence games has a shaping effect on individuals' daily lives and educational levels (Alkan & Mertol, 2017, p.62). Intelligence games improve the individual's ability to think flexibly, make predictions, memory, and analyze (Kul, 2018, p.987). Intelligence games is a tool for individuals in revealing their own potentials, in developing different and original strategies for the problems, in making a fast and true decision, and what is more in making them attain a systematic structure of thinking (Duman et al., 2023). Intelligence games, which require thinking skills like reasoning and logical thinking, have been found to positively impact cognitive development (Zhou, 2023). In this context, considering the contribution of intelligence games to the cognitive/mental, affective and social development of the individual, it is thought that integrating intelligence/mind games into education will have beneficial results. In this regard, the Ministry of National Education also included the "Intelligence Games" course in the education curriculum (MEB, 2013, p.1) as an elective

³ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Etik İzni: Ardahan Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından 25.09.2023 tarihli, 2023-2ÖNP-0074 sayılı kararla etik izni verilmiştir.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %2

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 21.02.2024-**Kabul Tarihi:** 20.03.2024-**Yayın Tarihi:** 21.03.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1455627

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

course. When the curriculum of the intelligence games course is examined, it is seen that there is a hierarchical structure between the levels and these levels contain three basic stages (MEB, 2013, p.2):

1. *Beginner Level: It includes learning the rules of the games, gaining basic knowledge and skills, playing beginner games and solving puzzles.*
2. *Intermediate: It includes making logical inferences, starting from the right place in puzzles, applying basic strategies in strategy games, playing intermediate games and solving puzzles.*
3. *Advanced: It includes high-level knowledge and skills such as creative thinking, analyzing, revealing original strategies, evaluating, and generalizing. Playing advanced games, solving puzzles and benefiting from the experiences of others are included in this step. (MEB, 2013, p.2)*

The theoretical framework for Towards intelligence games is presented in detail in Table 1.

Table 1. Theoretical framework for mind games

Researchers	Discourses	Kirriemur & McFarlane (2004)	Aslan (2019)	Bottino & Ott (2007)	Devecioğlu and Karadağ (2014)	MEB (2013)	Alkaş Ulusoy, Saygı & Umay (2017)	Altun, Hazar & Hazar (2018)	Alkan & Mertol (2017)	Kul (2018)	Hassabis (2017)
Intelligence games enable strategic thinking.		+	+	+	+		+			+	+
Intelligence games support logical reasoning.			+			+	+			+	
Intelligence games improve thinking skills.				+			+	+		+	+
Intelligence games contribute positively to learning.			+		+	+	+		+	+	
Intelligence games play the role of increasing the self-confidence of the individual.						+					
Intelligence games enable the individual to socialize.						+	+		+	+	
Brain teasers help making quick and right decisions.						+					
Intelligence games contribute to problem-solving skills.		+	+			+	+	+	+	+	
Intelligence games contribute to concentration skills.								+			
Intelligence games contribute to spending quality time.						+			+		
Intelligence games reflect positively on family relationships.									+		

answered incompletely and inadequately. The classes included in the study were selected by simple random sampling. Study Group of the research is presented in Table 2.

Table 2. Demographic data of teachers participating in the research

Variable	Category	N	%
Gender	Female	262	75.7
	Male	84	24.3
	Total	346	100.0
Age	Ages between 18-20	225	65.0
	Ages between 21-23	112	32.4
	24 and above	9	2.6
	Total	346	100.0
Grade	1st Grade	185	53.5
	2st Grade	161	46.5
	Total	346	100.0
Department	Child Development	99	28.6
	Medical Documentation and Secretary	27	7.8
	Hair care and beauty	31	9.0
	Elderly Care	84	24.3
	Medical Laboratory Techniques	34	9.8
	Medical Imaging Technologies	71	20.5
	Total	100	100.0
What grade are you in in the department you are studying	Child Development 1	50	14.5
	Child Development 2	49	14.2
	Medical Documentation and Secretary 2	27	7.8
	Hair Care and Beauty	31	9.0
	Elderly Care 1	45	13.0
	Elderly Care 2	39	11.3
	Medical Laboratory Techniques 1	20	5.8
	Medical Laboratory Techniques 2	14	4.0
	Medical Imaging Technologies 1	39	11.3
	Medical Imaging Technologies 2	32	9.2
	Total	346	100.0
Previous training towards intelligence games	Yes	29	8.4
	No	317	91.6
	Total	346	100.0

When examining the distribution of university students included in the sample according to gender, it was found that out of the participating students, 262 (75.7%) were female, while 84 (24.3%) were male. Among the university students who participated in the research, 225 individuals were in the 18-20 age range (65.0%), 112 individuals were in the 21-23 age range (32.4%), and 9 individuals were in the 24 and above age range (2.6%). Looking at the class levels of the students, it can be observed that 185 students were in the first year (53.5%) and 161 university students were in the second year (46.5%). In terms of the programs in which the students were enrolled, 99 (28.6%) were in the Child Development Program, 27 (7.8%) were in the Medical Documentation and Secretarial Department, 31 (9.0%) were in the Hair Care and Beauty Services Program, 84 (24.3%) were in the Elderly Care Program, 34 (9.8%) were in the Medical Laboratory Techniques Program, and 71 (20.5%) were in the Medical Imaging Techniques Program. When examining the data regarding the classes in which the students were enrolled in their respective programs, it can be seen that 50 (14.5%) were in Child Development I, 49 (14.2%) were in Child Development II, 27 (7.8%) were in Medical Documentation and Secretarial II, 31 (9.0%) were in Hair Care and Beauty Services II, 45 (13.0%) were in Elderly Care I, 39 (11.3%) were in Elderly Care II, 20 (5.8%) were in Medical Laboratory Techniques I, 14 (4.0%) were in Medical Laboratory Techniques II, 39 (11.3%) were in Medical Imaging Techniques I, and 32 (9.2%) were in Medical Imaging Techniques II. Out of the university students who participated in the research, 317 (91.6%) individuals had not received any previous education on brain games, while 29 (8.4%) individuals had received previous education on brain games.

1. Data Collection Tools

In accordance with the the research problem situation and theoretical framework, 'the attitude scale towards intelligence games (ZOTÖ)' developed by Kurupınar and Aydoğan (2020) was used. The KMO value of the scale used was determined as .93 and the Cronbach Alpha internal consistency coefficient was determined as .89 for the whole scale (Kurupınar & Aydoğan, 2020, p.4396). In addition, the researcher has prepared a "Personal Information Form" for obtaining information regarding the variables that are expected to contribute to the research process from the students. In this context, attitudes of the university students towards intelligence games has been prepared to reveal the relationship in the context of different variables. In the "Personal Information Form", questions indicating the age, gender, grade, department, status of previous trainings towards intelligence games of the students were included.

2. Data Analysis

The research data were analyzed with SPSS 21.0 package program. Frequency, relative coefficient of variation, percentage, arithmetic mean statistics for descriptive analyses was used. In the study, firstly, test of normality was used to test the distribution normality of the data. The most well-known normality tests are Kolmogorov Smirnov, Chi-Square, Lilliefors and Shapiro-Wilk normality tests. At this point, the preferred test was decided by looking at the sample size of the study. In order to obtain the quantitative data of the study, the Kolmogorov Smirnov test was taken into account since the sample group in which the scale was applied consisted of 346 students. The works of Ak and Büyüköztürk are taken as a reference for this situation. In the study by Ak (2008, p.10), it is recommended to apply the Kolmogorov Smirnov test when the number of observations is 30 or more, while in the study by Büyüköztürk (2017, p.42), it is suggested to apply the Kolmogorov-Smirnov test when the number of data points is 50 or more.

Findings

The analysis data of the SPSS 21 package program were used to determine the distribution levels of the research data and to decide which tests to use. In this context, based on the results of the 'test of normality', it was found that university students' attitudes towards intelligence games showed a normal distribution in terms of the variables of age, gender, department, and class they belonged to. However, it was determined that they did not show a normal distribution in terms of the variables of class and previous education in intelligence games. Skewness and kurtosis coefficients were considered to assess the normality of the distribution. Reference values between these contexts +1.5 and -1.5 were taken into consideration, and parametric tests were applied assuming that the skewness and kurtosis values in this range showed normal determine (Tabanchnick, 2013). Parametric tests were applied to the groups that showed context normal determine and non-parametric tests were applied to the groups that did not show normal determine. The findings obtained for the research is presented in tables under the title of the investigated variable.

1. Results of Attitudes of University Students Towards Intelligence Games According to Age Variable

Table 3. One Way ANOVA test results by attitudes of university students towards intelligence games age variable.

Size	Age	N	X	Ss	d ^s	F	p.	Significant Difference
Attitude Scale Towards Intelligence Games	Ages between 18-20	22	79.3867	13.59217				
	Ages between 21-23	112	83.348	12.4869	2	3.74	.02	1-2
	Age 24-or more	9	84.5556	11.57704				

When the table is examined, it is seen that attitude of university students towards intelligence games makes a significant difference in the context of the age variable ($F=3,741$; $p<0,05$). According to the results of the LDS test conducted to determine the significant differences in students' attitudes towards intelligence games across different age ranges, it was found that students in the age group of 21-23 ($X=83,3482$) had significantly higher mean total scores compared to students in the age group of 18-20 ($X=79,3867$).

2. Results of University Students' Attitudes Towards Intelligence Games Based on the Variable of Their Class in the Departments They Study

Table 4. Results of One-Way ANOVA test on university students' attitudes towards IQ games based on the variable of their class in the departments they study.

Size	Which Department and Grade	N	X	Ss	sd	F	p.	Significant Difference
Attitude Towards Scale	Child Development I	50	81.8000	11.31551	9	4.219	.000	1-9

Intelligence Games					
	Child Development II	49	86.4898	13.18794	
					2-5
					2-9
	Elderly Care I	45	81.1333	12.20352	4-9
	Elderly Care II	39	84.8205	12.27288	
	MS II	27	74.8148	13.89997	
	Hair Care II	31	80.9032	12.41364	
	MLT I	20	82.4000	11.83839	
	MLT II	14	82.3571	7.22823	
	MIT I	39	72.4359	16.26231	
	MIT II	32	78.6563	11.50767	

When the table is examined, it is seen that the attitudes of university students towards intelligence games make a significant difference in the context of the grade variable in which they study ($F= 4.219$; $p<0.05$). According to the results of the LDS test conducted to determine which department and which grades students' attitudes towards intelligence games differ significantly, the total score averages of the first-year students studying in the Medical Imaging Techniques Program ($X= 72.4359$ are significantly lower than the total score averages of the first-year students of Child Development ($X= 81.8000$, the total score averages of the second-year students of Child Development ($X= 86.4898$ and the total score averages of the Elderly Care Program students ($X = 84.8205$).

In addition, according to the results of the LDS test, the total score averages of the second-grade students of Child Development ($X= 86.4898$ are significantly higher than the total score averages of the students of the Department of Medical Documentation and Secretariat ($X= 74.8148$).

3. The Results of University Students' Attitudes Towards Intelligence Games According to the Variable of the Department They Study

Table 5. One Way ANOVA test results of university students' attitudes towards intelligence games according to the department variable they study.

Size	Department	N	X	Ss	sd	F	p.	Significant Difference
Attitude Towards Intelligence Games Scale	Child Development	99	84.1212	12.44028	5	5.659	.000	1-2 1-6 4-6
	MS	27	74.8148	12.20352				
	Hair Care	31	80.9032	12.27288				
	Elderly Care	84	82.8452	13.28147				

MLT	34	82.3824	10.06348
MIT	71	75.2394	14.55773

When the table is examined, it is seen that the attitudes of university students towards intelligence games make a significant difference in the context of the department variable they study ($F= 5.659$; $p<0.05$). According to the results of the LDS test conducted to determine between which department students' attitudes towards intelligence games differ significantly, the total score averages of Child Development students ($X= 84.1212$) are significantly higher than the total score averages of the students of the Department of Medical Documentation and Secretariat ($X= 74.8148$) and the total score averages of the students of the Medical Imaging Techniques Program ($X= 75.2394$).

In addition, the total score averages of the students in the Elderly Care Program ($X= 82.8452$) are significantly higher than the total score averages of the students in the Medical Imaging Techniques Program ($X= 75.2394$).

4. The Results of University Students' Attitudes Towards Intelligence Games According to the Gender Variable

Table 6. T-test results of university students' attitudes towards intelligence games according to gender variable.

Size	Gender	N	X	Ss	sd	T	p.
Attitude Scale Towards Intelligence Games	Female	262	81.6374	12.82248	344	2.069	0.05
	Male	84	78.2024	14.48038			

It shows a significant difference according to the gender variable of the Attitude Scale towards Intelligence Games [$t(344) = 2.069$; $p < .05$]. Accordingly, female students ($X= 81.6374$) have higher attitudes towards intelligence games at a level that will make a significant difference compared to male students ($X= 78.2024$).

5. The Results of University Students' Attitudes Towards Intelligence Games According to the Grade Variable.

Table 7. Mann Whitney U test results of university students' attitudes towards intelligence games according to the grade variable.

Size	Grade	N	Mean Rank	Rank Sum	U	p.
Attitude Scale Towards Intelligence Games	I. Grade	185	166.41	30785.00	13580.000	.157
	II. Grade	161	181.65	29246.00		